

REPORT

**LEX ROSATOM:
JAK ČESKÁ
VLÁDA IGNORUJE
EKONOMICKÉ A
BEZPEČNOSTNÍ ZÁJMY
ČESKÉHO STÁTU
V PŘÍPRAVĚ NOVÉHO
JADERNÉHO BLOKU
V DUKOVANECH**

EVROPSKÉ HODNOTY

Chráníme svobodu

2021

BEZPEČNOSTNÍ CENTRUM EVROPSKÉ HODNOTY

Bezpečnostní centrum Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící svobodu a suverenitu.

SHRNUTÍ

- TENDR NA NOVÝ BLOK V DUKOVANECH JE ZATÍM ŠIT NA MÍRU JEDINÉMU UCHAZEČI: ruské státní agentuře Rosatom. Babišova vláda opakovaně prosazuje, aby navzdory varování bezpečnostních institucí českého státu byl Rosatom do tendru přizván. Podmínky tendru na velikost reaktoru výrazně zvýhodňují pouze Rosatom.
- Varianta 3+1, která počítá s nepřizváním čínských firem do tendru, je z hlediska naplnění bezpečnostních podmínek naprosto nedostatečná. Varianta 3+1 není kompromisem, ale fakticky ruskou cestou.
- Brzké spuštění nepřipraveného tendru bez nadstranické politické shody s opozicí může znamenat podání pouze jediné relevantní nabídky: a to ruského Rosatomu, ať již samostatně, či v konsorciu.
- Rosatom jako státní vojenská agentura dotovaná přímo z ruského státního rozpočtu nefunguje jako komerční firma, ale jako entita, jejímž cílem je prosazovat strategické vojenské a politické cíle Ruské federace. Proto její účast v tendru české bezpečnostní instituce jednoznačně odmítají. V žádném případě tak nelze očekávat, že nabídne tržní cenu.
- Neúčast čínských a ruských firem v tendru neohrozí ekonomiku ani technickou realizaci projektu, což dnes potvrzuje vládní zmocněnec J. Míl a předsedkyně SUJB D. Drábová.
- Argument o největšího počtu uchazečů v tendru je v rozporu s bezpečnostními požadavky a kvůli zcela rozdílné povaze uchazečů nemá ani žádné ekonomické opodstatnění.
- Na rozdíl od hrozící silné závislosti na Rusku skrze realizaci jaderného projektu závislost v oblasti plynárenství nehrozí, a to především díky evropské legislativě, českému nákupu plynu na burze, nikoliv bilaterálně, dále díky diverzifikaci a postupné záměně zemního plynu za vodík a další obnovitelné plyny.

DOPORUČENÍ

- Vláda by měla odložit spuštění tendru a poskytnout dostatečně dlouhý čas na jeho přípravu, během něhož by byly zcela vyřešeny veškeré připomínky, včetně těch bezpečnostních, a odstraněna kritéria zvýhodňující ruský Rosatom a poškozující další uchazeče v tendru.
- V tendru by měly být v souladu se zákonem o zadávání veřejných zakázek splněny bezpečnostní podmínky definované silovými ministerstvy a zpravodajskými službami: ruské a čínské subjekty by se neměly tendru účastnit, a to ani jako členové konsorcia.
- Vláda by měla dát poslancům Parlamentu ČR k dispozici veškeré bezpečnostní materiály, kterými disponuje a které v rozporu se zákonem odmítá vydat.

Vláda, MPO a ČEZ se usilovně snaží vyhlásit co nejdříve výběrové řízení na výstavbu nového jaderného bloku v JE Dukovany. Tento spěch je způsoben tím, že výběrové řízení je nyní nepokrytě nastaveno tak, aby z něj jednoznačně vyšel jako vítěz ruský Rosatom, a to ať již jako samostatný účastník, či jeho nabídka v nějakém konsorciu. Aby tento fakt vláda zamaskovala, používá řadu lží a falešných tvrzení, kterými se snaží přesvědčit opoziční poslance, energetické experty i laickou veřejnost, že je tendr nejen zcela férový, ale navíc zohledňuje a hájí veškeré zájmy ČR. Opak je bohužel pravdou.

Falešné tvrzení #1: Větší počet účastníků tendru sníží díky konkurenci cenu jednotlivých nabídek.

Vicepremiér Karel Havlíček, prosinec 2020, [ČT24](#)

„Nejpříjemnější je model 3+2. Je to varianta, kdy bychom s vaničkou nevytili i dítě, zabezpečili bychom nějaký kompetitivní tendr, podařilo by se nám snížit cenu a současně bychom ochránili bezpečnostní zájmy státu.“

Tato základní ekonomická zákonitost by platila pouze v případě, že by ve výběrovém řízení soutěžily subjekty stejné povahy. To znamená standardní komerční společnosti orientované na zisk, které spolu soutěží pomocí ekonomických nástrojů o získání zakázky. Takovými společnostmi jsou americká společnost Westinghouse, korejská KHNP a francouzská EdF. Pokud budou v tendru jen tyto firmy, bude mezi nimi fungovat konkurenční prostředí, které vytvoří tlak na finální výši nabídky.

Pokud budou ale do soutěže připuštěny de facto státní agentury – ruský Rosatom a čínská CNP, které jsou financovány ze státního rozpočtu a nejsou orientovány na zisk, ale jejich základním cílem je prosazování politických zájmů svých autoritářských režimů, bude konkurenční prostředí otevřeného tendru prakticky zdevastováno. Tyto agentury totiž vždy nabídnou dumpingové ceny, které si žádný z běžných komerčních subjektů nemůže dovolit. Ještě důležitější je ochota těchto dvou státních agentur brát na sebe jakákoliv smluvní rizika, které na sebe z logiky věci opět nemůže vzít žádná komerční firma. Tato ochota je dána strategií především Ruska, ale do jisté míry i Číny, kterou aplikují na všech svých jaderných projektech v zahraničí:

- Ruská a čínská vydírací strategie: nabídnout nízkou cenu a smluvně se zavázat k jakýmkoliv rizikům či požadavkům zadavatele a následně tyto požadavky neplnit, navyšovat cenu a vydírat zadavatele pohrůžkami o odchodu z projektu.

Právní vymahatelnost plnění závazků u firem z Ruska a Číny je nulová, což obě firmy vědí a záměrně toho využívají. V tendru vždy jejich nabídky vypadají nejlépe, ale výsledná cena bývá násobně větší než původní nabídka vysoutěžená v soutěži. To platí i v případě smluvního zastropování ceny, neboť tyto firmy běžně své smluvní závazky nedodržují a není možné je ani nijak vymáhat.

Naopak zásadní výhodou nabídek firem z demokratických zemí je vymahatelnost plnění smluvních závazků soudní cestou. Tento fakt způsobuje v těchto případech nižší celkové náklady na projekt, a to i přes logicky větší počáteční tendrovou nabídkovou cenu než u státních agentur z nedemokratických zemí.

Navíc, jak upozorňuje český zmocněnec pro energetickou bezpečnost Václav Bartuška, v dumpingové ceně Rosatomu není zohledněna cena za ztrátu svobody a české suverenity. V podobném duchu Dana Drábová, ředitelka Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, hovoří o tom, že vymahatelnost práva je v případě Ruské federace, která nesdílí demokratické hodnoty a principy právního státu, nulová.

Falešné tvrzení #2: Připomínky bezpečnostní komunity byly zohledněny a tendr je nastaven tak, aby vyhovoval všem bezpečnostním požadavkům.

Vicepremiér Karel Havlíček, leden 2021, Hospodářské noviny:

„Nedával bych do toho pořád, jestli ano Rosatom, nebo ne Rosatom. Jdeme do toho se čtyřmi hráči. A není ještě jasné, v jaké podobě. Chceme si ověřit, zda jsou možná případná konsorcia. ČEZ s těmi partnery nyní začne jednat, jestli o konsorciu uvažují a jak by mohlo vypadat. I z

těch projektů ve světě, které se nyní realizují, byla většina formou konsorcií.“

Vláda se prosazováním brzkého vyhlášení tendru na nový jaderný blok v Dukovanech snaží vědomě obejít zásadní a společné připomínky v šesti hlavních bezpečnostních institucích ČR. Vláda záměrně zamlčuje a překrucuje klíčová fakta a tlačí na zahájení procesu, který bez jakýchkoliv pochybností povede k zadání zakázky ruskému Rosatomu či konsorciu s rozhodujícím vlivem Rosatomu, a tedy výraznému zvýšení vlivu Ruska na ČR.

MV, MO, MZV, BIS, ÚZSI, VS a NÚKIB jako nejvyšší bezpečnostní autority v ČR připravily několik společných materiálů, ve kterých vládě opakovaně popsaly závažná rizika související s účastí ruské a čínské firmy v tendru na nový jaderný blok. Všechny tyto instituce podle veřejných informací důrazně doporučily vyřazení ruského Rosatomu a čínského CNP z okruhu firem, které budou přizvány do tendru, a to ještě před zahájením tohoto tendru.

Vláda však toto jednoznačné a jednotné doporučení celé české bezpečnostní a zpravodajské komunity skandálně ignoruje. MPO po dohodě s ČEZ udělalo jen tři základní úpravy, které mají zdánlivě upravovat bezpečnostní připomínky, ale ve výsledku jen usnadňují cestu ruskému Rosatomu:

- Vyřazení čínské CNP: Vláda počítá s tím, že by vyřadila čínskou společnost, ale dále nechala soutěžit ruský Rosatom. To je naprostým paradoxem, neboť podle hodnocení bezpečnostní komunity jsou rizika pro ČR spojená s účastí Rosatomu minimálně podobná rizikům spojených s čínskou firmou.
- Důsledky: Vyřazení jediné reálné konkurence pro Rosatom, která funguje na stejném základě jako on sám. Vytváření veřejného dojmu, že vláda plní požadavky bezpečnostní komunity, a to při zachování otevřené cesty pro Rusko.
- Zabránění samostatné účasti Rosatomu, ale povolení účasti v konsorciu: Rosatom se připravuje na výstavbu jaderného bloku v ČR dlouhodobě. Již dávno má také připravenou variantu konsorcia, které by naprosto ovládal. V tomto konsorciu by mohl být s francouzskými firmami, které nedisponují reaktorem o výkonu požadovaném pro Dukovany, ale rády by nabídly turbínu a vybavení turbínové haly. Pro Rosatom se nabízí také konsorcium s českými firmami, ve kterém by bylo propagandisticky ukazováno, jak velký podíl dodávek dodává český průmysl. Pravdou ale je, že české firmy nejsou schopné dodat žádnou klíčovou část ani reaktorové, ani turbínové části. Vliv Rosatomu v obou uvedených konsorciích by byl naprosto dominující a rizika jeho účasti by byla zcela stejná jako při jeho samostatné účasti
- Důsledky: I při samostatné účasti Rosatomu je velmi pravděpodobné, že by Rosatom dodával reaktor, ale turbína by byla francouzská a některé menší části dodávek české. Jeho samostatná účast v tendru je pak prakticky stejná jako v případě konsorcia. Jediným rozdílem by bylo, kdo by byl formálním EPC kontraktorem a podepisoval smlouvu. Nicméně vzhledem k tomu, že jsou závazky Rosatomu vůči komukoliv prakticky nevymahatelné a Rosatom by byl dodavatelem klíčové části, tedy reaktoru, bez kterého se elektrárna neobejde a kterým by nedisponoval ani francouzský, ani český účastník konsorcia, byl by vliv Rosatomu v takovém konsorciu zcela dominantní. Vládní varianta s konsorciem je tak jen pokusem uchláchnout bezpečnostní instituce a veřejnost, že byl Rosatom eliminován, ale pro samotný Rosatom se vůbec nic nemění a sám se necítí variantou konsorcia nijak omezen.
- Vyřazení Ruska a Číny z dodávek bezpečnostních systémů: Rusko se orientuje na dodávky reaktoru a jaderného ostrova, což mu stačí k dominantnímu postavení v jakémkoliv projektu. Dodávky dalších částí jaderné elektrárny pak také dokáže zajistit, ale v těchto dalších částech už není kvalitativně konkurenceschopné s dalšími západními producenty a dodavateli. A už vůbec není technicky konkurenceschopné v oblasti kontrolních a řídicích bezpečnostních systémů. Proto jsou prakticky do všech ruských jaderných elektráren dodávány západní bezpečnostní systémy, a to buď kompletně,

anebo v různé míře, podle toho, zda se daná jaderná elektrárna nachází na ruském území či v zahraničí.

- Důsledky: Řeči o tom, že aktivním krokem pro zajištění bezpečnosti projektu je vyřazení Ruska z dodávky kontrolních řídicích systémů, jsou naprosto alibistické a velmi zavádějící. Rusko by totiž téměř jistě nedodávalo tyto systémy ani ve chvíli, pokud by ho z této dodávky nikdo apriori nevyřazoval, a to jednoduše z pohledu kvality, technologické spolehlivosti a bezpečnosti. Rusko si toho je vědomo, a proto mu toto omezení vůbec nevádí. Tento krok tak slouží vládě pouze k matení veřejnosti a aktivnímu i vědomému maskování ruské účasti v tendru.

Navíc tendr je nyní dle dostupných informací nastaven tak, že prakticky vyřazuje další účastníky právě kromě ruského Rosatomu:

V tendru je totiž nastavena podmínka, která omezuje maximální výkon reaktoru na 1200 MW. Tato podmínka automaticky velmi výrazně limituje francouzskou a korejskou firmu, které v současné době nedisponují moderním reaktorem o požadovaném výkonu. Korejci, kteří mají moderní reaktor o něco málo vyšším výkonu 1400 MW, by byli tímto vyřazení. Přitom jsou jediní na světě, kteří svoje reaktory ve Spojených arabských emirátech byli schopni postavit v zaslíbeném harmonogramu a za zaslíbenou cenu. Navíc omezení na 1200 MW je jen pro případ, že by zároveň běžely naplno všechny stávající bloky + nový reaktor. Vzhledem k tomu, že se bavíme o roku 2036–40, je toto velmi nepravděpodobné a nový blok bude náhradou za starší vyřazené bloky, tzn. argument nedostatečným objemem vody na chlazení by přestal platit. Navíc i pro případ, že by bylo vyřazování pomalejší, alespoň jeden blok už vyřazen bude, což by opět umožnilo výstavbu nového reaktoru o výkonu 1400 MW. Korejci sice tvrdí, že mohou nabídnout i reaktor s nižší kapacitou, ale tento reaktor teprve vyvíjí a vývoj není u konce. Navíc by to byl první reaktor svého druhu na světě, což se také úplně nepovažuje za konkurenční výhodu, jeho cena by totiž byla vyšší.

Tímto omezením výkonu je tak limitovaná francouzská společnost EDF a korejská KHNP. Čínská firma CNP nebude připuštěna z bezpečnostních, ale prakticky ani z technologických důvodů. Americká společnost Westinghouse jako čistě komerční firma pak dlouhodobě neformálně upozorňuje ČR, že nemá zájem účastnit se tendru, pokud v něm budou v jakémkoliv podobě nekomerční subjekty na bázi státních agentur – Rosatom a CNP.

Jediná reálná nabídka, která tak může být podána v tendru při jeho současném nastavení, je nabídka Rosatomu, anebo nabídka konsorcia, jehož bude Rosatom dominantní součástí.

Falešné tvrzení vlády #3: Bezpečnost projektu garantuje rámcová smlouva mezi MPO a ČEZ, která umožňuje vyřadit libovolného aktéra z tendru v libovolné fázi tendru.

Vicepremiér Karel Havlíček, 29. ledna 2021, Hospodářské noviny

„Vždy jsme říkali, že budeme respektovat doporučení bezpečnostních složek. Jejich hlavní doporučení je ale v režimu tajné. Mám k tomu tři zprávy a nemohu je veřejně komentovat. Jediné, co mohu říct, je, že hodnocení Ruska a Číny není totožné. K bezpečnosti můžeme přihlídnout kdykoliv. Proč bychom všechny vyřadili dopředu, když to můžeme udělat v průběhu tendru nebo na konci? S ohledem na to, jak se bude vyvíjet situace a jaké budeme mít další zprávy od bezpečnostních složek. Ty musí tendr sledovat a mohou kdykoliv zatáhnout za brzdu. Když v budoucnu přijde jiná vláda a řekne, že někoho vyřadí, kohokoliv, tak to udělat může. Jsme sebevědomá země, která staví největší projekt, který tu kdy byl. Počítám s tím, že si jsou všichni uchazeči vědomi příležitosti i rizik. Jestli podají nabídku, bude je to stát peníze a je to jejich podnikatelské riziko.“

Vicepremiér Karel Havlíček, 27. ledna 2021, ČTK

„Zadávací dokumentace nám takto umožňuje vyřadit kohokoliv před začátkem soutěže, v jejím průběhu i na konci.“

Podle vlády je bezpečnost tendru zajištěna díky rámcové prováděcí smlouvě mezi ČEZ a MPO, jež obsahuje obecný bod, který deklaruje, že zadavatel může kdykoliv kteréhokoliv uchazeče z tendru vyloučit. Tento bod je ovšem z právního hlediska lichý. Jakmile by totiž libovolný uchazeč – například státní agentura Rosatom – investoval po přizvání do tendru významné finanční prostředky a následně by byl z tendru vyloučen, bez ohledu na zasloužení takového kroku by mu vzniklo právo na arbitráž, a to na základě prokazatelné vyvolané škody. Přesně takový případ Českou republiku potkal v minulosti v souvislosti s arbitráží firmy Areva.

Falešný argument vlády #4: Pokud nepostavíme nové jaderné zdroje, prohloubíme závislost na Rusku a ruském plynu.

Mnoho podporovatelů Ruska a technologie Rosatomu také zdánlivě paradoxně, ale o to hlasitěji, upozorňuje na nebezpečí zvýšení závislosti ČR na dovozu ruského plynu a dává za příklad rusko-ukrajinskou plynovou krizi z roku 2009 a ruské využívání zemního plynu jako nástroje politického tlaku. Tuto argumentaci podporují sami Rusové, protože dobře vědí, že situace na evropském trhu se od roku 2009 radikálně změnila. Ruský plynárenský monopol Gazprom ztratil jakékoliv páky na ovlivňování plynárenského trhu v jakékoliv zemi EU a zemní plyn tak přestal být nástrojem pro vyvíjení politického tlaku a dosahování ruských politických cílů.

Klíčové pro naprostou eliminaci vyděračského potenciálu ruského Gazpromu na evropském trhu bylo kromě posílení přeshraniční plynárenské infrastruktury především přijetí nové legislativy, která na jedné straně evropský plynárenský trh zcela zliberalizovala, ale na druhé nastavila velmi striktní pravidla pro fungování plynárenských firem, které chrání spotřebitele plynu. Nejde jen o tzv. 3. energetický/liberalizační balíček, který zabránil Gazpromu v zablokování evropských plynovodů a vyčlenil vždy 50 % kapacity dané infrastruktury pro jiné zájemce, ale zejména o 4 tzv. Network kódy, které nastavují pravidla pro celkové fungování evropského plynárenského trhu, a to včetně mechanismu nastavování cen, přístupu do infrastruktury, přeshraniční přepravy plynu či vybalancování sítí.

Díky výše uvedené legislativě je Gazprom nucen na evropském trhu fungovat jako všechny ostatní evropské společnosti, jako je RWE, E.ON, Shell, ENGIE, BP a mnohé další. Kdyby se totiž choval jakkoliv nestandardně, okamžitě ztratí možnost přístupu na evropský trh, což si nemůže dovolit, neboť jeho naprostá většina příjmů pochází právě z EU. Navíc Gazprom nemá prakticky na jiné trhy přístup. Kapacity plynovodů směrem do Číny jsou mizivé ve srovnání s evropským exportním směrem, a především Čína Rusku za plyn platí tak nízké ceny, že za tyto prostředky nebude možné ani zaplatit výstavbu už stojící infrastruktury.

Co se týče samotné ČR, k nám Gazprom dodává jen malé objemy plynu. Gazprom především využívá českou infrastrukturu pro tranzit ruského plynu dále do Evropy. Do ČR dodávají zemní plyn hlavně desítky až nízké stovky evropských firem, které kupují zemní plyn ne v Rusku nebo u Gazpromu, ale na evropských trzích a dováží ho do ČR z Evropy evropskou infrastrukturou. O závislosti na ruském plynu tak v případě ČR nemůže být vůbec řeč. ČR je v plynárenské oblasti naopak plně závislá na evropském plynárenském trhu, bez ohledu na to, jestli dovážené molekuly plynu pocházejí z Ruska, Norska, severní Afriky, USA, Kataru, nebo od některého z dalších světových producentů LNG.

Zcela nesmyslné je i spojování zvýšení spotřeby zemního plynu v ČR s (ne)výstavbou jednoho nového jaderného bloku. **Nový blok v Dukovanech má pouze částečně nahradit stávající bloky dukovanské elektrárny.** Nicméně k nárůstu spotřeby zemního plynu dojde kvůli odstavení uhelných elektráren o instalovaném výkonu přes 10 000 MW. Již nyní se pracuje na přechodu mnoha těchto uhelných elektráren na zemní plyn a k jejich celkové transformaci dojde dávno před rokem 2036, kdy má být spuštěn nový blok v Dukovanech. Navíc na zemní plyn budou přecházet i teplárny a dojde k tomu opět mnohem dříve než v roce 2036. Zprovoznění či nezprovoznění jednoho nového jaderného bloku o výkonu 1200 MW v JE Dukovany někdy mezi lety 2036–2040 tak nebude mít na plynovou bilanci ČR prakticky žádný dopad v porovnání s transformací sektoru uhelné energetiky.

Nehledě na to, v Evropě má dojít k radikálnímu omezení spotřeby zemního plynu k roku 2040 (tedy prakticky

k datu potenciálního spuštění nového dukovanského bloku) a k úplnému zastavení využívání zemního plynu k roku 2050. Zemní plyn založený na metanu má být zcela nahrazen vodíkem a dalšími obnovitelnými plyny. Ač se to možná zdá jako utopická myšlenka, na tomto přechodu již nyní velmi intenzivně pracují veškeré plynárenské a energetické firmy v Evropě a Evropská komise připravuje řadu legislativních, regulačních i finančních nástrojů, které umožní rychlý nástup vodíku po celé EU a splnění daných cílů k vytyčeným datům. Přechod na vodík je dnes bez přehánění hlavním tématem EU v oblasti energetiky.

Přechodem na vodík pak dojde k naprosté minimalizaci a postupnému úplnému odstranění závislosti evropského plynárenského trhu na Rusku a jeho zemním plynu. Navíc Evropská komise se již dnes shodla s evropskými plynárenskými firmami, že vodík vyráběný právě ze zemního plynu není cestou vpřed, a proto nebude využíván. Tím padá i poslední šance pro Rusko udržet se ve střednědobé až dlouhodobé perspektivě na evropském plynárenském trhu.

Myšlenka, že pokud nepostavíme jeden nový jaderný blok v Dukovanech, zvýší se kolem roku 2040 naše závislost na „nebezpečném“ ruském zemním plynu, je s ohledem na výše uvedené zcela nelogická, naprosto mylná a až úsměvná.

O co se ještě hraje – nízkouhlíkový zákon

V pátek 19. 2. 2021 bude PSP ČR řešit ve třetím čtení podobu tzv. nízkouhlíkového zákona. Bohužel obsah zákona naprosto neodpovídá názvu a avizovanému účelu zákona. Místo aby zákon řešil skutečný přechod k nízkouhlíkové celé energetice ČR, věnuje se jen výrobě elektřiny, a to pouze z jádra, navíc reálně pouze z jednoho aktuálně zvažovaného nového bloku, což je naprosto nepřipustné a účelové zúžení záměru zákona. Zákon tedy připomíná spíše specifický Lex Dukovany, který se velmi naivně a úsměvně tváří, že se týká všech nových jaderných zdrojů („nad 100 MW výkonu“), přitom podmínky, které uzákoňuje, se týkají pouze aktuální specifické situace přípravy výstavby jednoho nového bloku v JE Dukovany. Nicméně takto postavený zákon neřeší ani koncepční rozvoj jaderné energetiky, ale je jasně postaven tak, aby zlegalizoval ex post již přijatá rozhodnutí vlády v rámci procesu přípravy výstavby jednoho nového bloku v JE Dukovany.

Vláda tlačí na přijetí takto zpackaného a slátaného zákona, protože potřebuje mít schválenou legislativu, na jejímž základě by bylo možné zahájit oficiálně v Bruselu notifikační řízení s EK, jehož cílem je obhájit státní podporu v rámci výše zmíněného jednoho konkrétního projektu. A to bez jakýchkoliv ambicí řešit koncepčně nejen další projekty v jádře, ale celkově přechod ČR na nízkouhlíkovou energetiku.

Avšak zákon není ani použitelný jako výše zmíněný Lex Dukovany, neboť tento projekt neřeší koncepčně a nepokrývá celou řadu důležitých parametrů, které by měl mít stát v tak významném projektu pod kontrolou, jako například: záruky ze strany zhotovitele, záruky ze strany dodavatelů, výběr a použití technologie, veškeré bezpečnostní aspekty, detailní popis principu financování a kontroly nákladů/výdajů, právní záruky apod. Zákon v podstatě jen „zmocňuje“ vládu, respektive MPO, aby bez jakýchkoliv veřejně známých podmínek a transparentních pravidel garantovala investorovi příjem, bez ohledu na jakoukoliv zakotvenou hranici nákladů. Navíc zákon zcela pomíjí další smlouvy, které vláda bude muset uzavřít s investorem či dodavatelem konkrétního projektu a které budou postihovat již zmíněné technické, bezpečnostní, právní i finanční parametry. Tyto smlouvy jsou nedílnou součástí strategického projektu a nelze je vyjmout zpod Parlamentní a veřejné kontroly.

Důležité je také zastropování ceny projektu a výkupní ceny elektřiny. Oba tyto kroky mají ale smysl, jen pokud dodavatelem nebude firma z nedemokratické země, ale nový jaderný blok bude stavět společnost z plně demokratické země, která respektuje výroky soudů a je u ní tedy možné v případě potřeby dosáhnout vymahatelnosti smluvních závazků soudní cestou.

Pokud by totiž stavěla nový jaderný blok společnost ze země s ne zcela demokratickým režimem, bude ve smlouvě souhlasit se zastropováním ceny projektu. Až ale v průběhu výstavby peníze vyčerpá, řekne si o

další, anebo bude vyhrožovat zastavením stavby. V takovém případě je totiž závazek smlouvy vůči takové společnosti prakticky nevymahatelný. Společnosti z nedemokratických zemí totiž ví, že žádná vláda neukončí nedodělaný projekt, který stál již 100 a více miliard Kč. Navíc mezinárodním soudům a arbitrážím se takové společnosti jen vysmějí a nikdy se jim nepodřídí. Proto je zastropování ceny důležité v případě západních uchazečů, ale zcela nevymahatelné v případě dodavatelů z nedemokratických zemí.

Zastropování výkupní ceny elektřiny je důležité kvůli ČEZu, který má v případě nevýhodnosti projektu právo tento projekt odprodat státu. Takže až ČEZ vyčerpá peníze, respektive náklady převyší výnosy ze zastropované ceny, projekt předá státu a ten těžko projekt ukončí.

Je až skandální, že krátký zákon o 13 paragrafech na 8 stranách by měl řešit komplexní problematiku výstavby projektů za stovky miliard až bilióny Kč. Zákon je reálně zcela nepoužitelný pro rozvoj jakéhokoliv dalšího projektu než jen velmi specifické části v současné době připravovaného jednoho projektu v Dukovanech. O tom, že by měl zákon řešit i celou řadu věcí týkajících se nízkouhlíkové energetiky mimo jaderný sektor, ani nemluvě. Je evidentní, že nelze kombinovat zákon/problematiku přechodu ČR na nízkouhlíkovou energetiku se zákonem/problematikou obecně rozvoje jaderné energetiky ani se zákonem/problematikou výstavby konkrétního strategického jaderného projektu. Takové propojení je účelové, neúnosně zjednodušující, poškozující všechny výše zmíněné problematiky a vede k rozsáhlým nedostatkům zákona, který přináší obrovská bezpečnostní, finanční i právní rizika. Smysluplným a transparentním řešením je přijetí oddělených zákonů ke třem výše zmíněným oblastem.

POSTOJ HLAVNÍCH ČESKÝCH VLÁDNÍCH EXPERTŮ PRO OTÁZKY JADERNÉ ENERGETIKY: ÚČAST ČÍNSKÝCH A RUSKÝCH FIREM V TENDRU JE Z HLEDISKA BEZPEČNOSTI NEŽÁDOUCÍ, Z EKONOMICKÝCH I TECHNICKÝCH DŮVODŮ NENÍ NUTNÁ

Dana Drábová, ředitelka SÚJB, Jaroslav Míl, vládní zmocněnec pro jadernou energetiku, i Václav Bartuška, zmocněnec pro energetickou bezpečnost, se shodují na tom, že neúčast čínských a ruských firem v tendru neohrozí ani jeho realizaci, ani vysoutěženou cenu. Co se neúčasti Rosatomu v tendru týče, je jejich stanovisko totožné s postojem českých bezpečnostních institucí. Přesně opačný postoj zastává ministr Havlíček či prezident Zeman, kteří otevřeně plédují za účast Rosatomu v tendru, ať už v pozici hlavního realizátora, či člena konsorcia.

Dana Drábová, ředitelka Státního úřadu pro jadernou bezpečnost

„Připadá mi zbytečně pouštět do tendru i dodavatele, jako je Rusko nebo Čína, které naše bezpečnostní složky považují za rizikové, protože po technické stránce platí, že ta technologie může být dodána kterýmkoli z pěti uchazečů.“ leden 2021, [Respekt](#)

„Poslechla bych bezpečnostní složky, které vládě radí Rusko nebo Čínu rovnou vyloučit.“ leden 2021, [Respekt](#)

„Ale i já čím dál víc přicházím k tomu, že celá záležitost okolo tendru na výběr dodavatele nového bloku je málo připravená – anebo je připravená účelově.“ leden 2021, [Respekt](#)

„Nevidím v jednotlivých dodavatelích po technické stránce velké rozdíly, všem našim požadavkům dokáží vyhovět. A já ze svého osobního pohledu na věc – a to bych prosím podtrhla, že jde o můj osobní pohled – bych u některých uchazečů viděla jiná velká omezení.“ leden 2021, [Respekt](#)

„Rozhodně to není tak, že Rusové jsou jediní, kdo umí jádro dodat.“ leden 2021, [Respekt](#)

„Byla by chyba myslet si, že ruské projekty v zahraničí jsou superúspěšné. Nejsou to žádné superstar. Naše podmínky je schopeni splnit kterýkoli z pěti uchazečů.“ leden 2021, Respekt

„Já osobně bych Ruskou federaci jako zemi původu nedoporučovala, ač je ten projekt technicky vynikající.“ listopad 2020, [Seznam zprávy](#)

„Při tom, co se v Rusku děje, rozumně nemůžeme uvažovat, že bychom tuhle zemi původu chtěli za partnery.“ leden 2021, Respekt

„Kdyby šlo jen o techniku, problém to není. Ale podívejte se, co se v Číně a Rusku děje ohledně lidských práv a vymahatelnosti práva.“ listopad 2020, CNN Prima NEWS

„Vymahatelnost zejména evropského práva, podle kterého by se mělo postupovat, není v Ruské federaci jednoznačná.“ listopad 2020, Seznam zprávy

K argumentu ministra Havlíčka a Miloše Zemana, že se do tendru vyplatí Rusko a Čínu zapojit z ekonomických důvodů: „Všechny údaje o referenčních cenách, které jsou dostupné ze světa, se vztahují ke konkrétním projektům v příslušných zemích. Nikoli k tomu, co nám kdo nabídne. Cena konkrétního projektu v zahraničí neznamena, že taková bude cena i pro nás, v našem prostředí.“ leden 2021, Respekt

Václav Bartuška, zmocněnec MZV pro energetickou bezpečnost

„Je poměrně jasný názor bezpečnostní komunity, že by měly být přizváni pouze partneři, kterým důvěřujeme, čili Západ.“ únor 2021, Prostor X, [TV Seznam](#)

„Myslím, že nabídky na postavení nového bloku v Dukovanech můžeme dostat od naprosto věrohodných zemí za stejnou cenu nebo za podobnou cenu jako od jiných (Ruska a Číny).“ únor 2021, Prostor X, TV Seznam

„Přece v základních otázkách není cena to nejpodstatnější. Když máme tendr na vojenské zakázky, tak tam přece nezveme Severní Koreu. Chceme dodávky od zemí, kterým věříme, které jsou naši spojenci nebo jsou nám blízké demokratické státy. Tendr na nový blok v Dukovanech je podobná věc.“ únor 2021, Prostor X, TV Seznam

„Na podzim loňského roku jsme poměrně zásadní zprávu udělali bez jakéhokoliv stupně utajení. Celá bezpečnostní komunita měla pocit, že se tu děje něco, co zásadně ohrožuje bezpečnost naší země. Proto se ten dokument oficiální cestou dostal ven, 18. listopadu.“ únor 2021, Prostor X, TV Seznam

„Myslím, že největším trapasem pro nás by bylo začít tedka tendr na rychlo, za rok měnit parametry a někoho vylučovat či celý ten tendr scratchovat.“ únor 2021, Prostor X, TV Seznam

Jaroslav Míl, vládní zmocněnec pro jadernou energetiku

„Otázkou tedy je, zda vláda umožní, aby se tendru účastnilo konsorcium, které bude nabízet typ reaktoru, k němuž mají intelektuální práva [Rusko či Čína](#). Tento postup by ale byl natolik rizikový, že jej v žádném případě nelze akceptovat.“

„Když budu mluvit jako občan Jaroslav Míl, chápu to tak, že jde o to, jestli upřednostňujeme ekonomiku nebo bezpečnost. Pokud se bezpečnost netýká vás osobně, často upřednostníte peníze. Když se vás osobně týkat bude, upřednostníte bezpečnost. Je skvělé, že si můžu koupit levné letenky, ale kdybych během letu zjistil, že jsem kvůli podcenění bezpečnosti z důvodu úspor usedl do pasažéry a posádku ohrožujícího letadla, dal bych pak jakoukoliv částku za to, abych úspěšně přistál.“ listopad 2020, All for Power

ČASOVÁ OSA: ČESKÁ VLÁDA PŘIPRAVUJE TENDR VE PROSPĚCH RUSKÝCH ZÁJMŮ, NAVZDORY JASNÉ POZICI BEZPEČNOSTNÍCH INSTITUCÍ ČR

Miloš Zeman se veřejně vyslovil pro účast Rosatomu a čínských firem v tendru.

„Čím víc je uchazečů v nějaké tendru, tím lepší jsou podmínky, a naopak. Ti, kdo chtějí redukovat tento tendr o dva uchazeče, poškozují národní zájmy České republiky, protože provokují zvýšení ceny za Dukovany, ať to bude kdokoli. Pokud by Rusové nebo Číňané vyhráli, nic podstatného by se nestalo. Museli by splnit podmínky, které byly ve smlouvě uzavřeny.“ 20. prosince, Partie Terezy Tománkové [CNN Prima NEWS](#)

Ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček obhajuje účast Rosatomu v tendru.

„Z bezpečnostních důvodů vláda před výběrovým řízením žádného z uchazečů vyřazovat nebude. Bezpečnostní faktor tam jednoznačně je, nicméně musíme sledovat i kritéria ekonomická. Je pochopitelné, že chceme, aby výběrové řízení bylo maximálně férové, i ve smyslu toho, aby se tam řádně zasoutěžilo o cenu.“ 27. srpna 2020, [ČT24](#)

„Nejpříjemnější je model 3+2. Je to varianta, kdy bychom s vaničkou nevyhlili i dítě, zabezpečili bychom nějaký kompetitivní tendr, podařilo by se nám snížit cenu a současně bychom ochránili bezpečnostní zájmy státu.“ prosinec 2020, [ČT24](#)

„Ten zákon je technického charakteru, je o výkupu ceny elektrické energie. Nám jde o to, abychom zajistili do budoucna levnou cenu elektrické energie, o tom je ten zákon.“ prosinec 2020, [ČT24](#)

„Vždy jsme říkali, že budeme respektovat doporučení bezpečnostních složek. Jejich hlavní doporučení je ale v režimu tajné. Mám k tomu tři zprávy a nemohu je veřejně komentovat. Jediné, co mohu říct, je, že hodnocení Ruska a Číny není totožné. K bezpečnosti můžeme přihlídnout kdykoliv. Proč bychom všechny vyřadili dopředu, když to můžeme udělat v průběhu tendru nebo na konci? S ohledem na to, jak se bude vyvíjet situace a jaké budeme mít další zprávy od bezpečnostních složek. Ty musí tendr sledovat a mohou kdykoliv zatáhnout za brzdu. Když v budoucnu přijde jiná vláda a řekne, že někoho vyřadí, kohokoliv, tak to udělat může. Jsme sebevědomá země, která staví největší projekt, který tu kdy byl. Počítám s tím, že si jsou všichni uchazeči vědomi příležitosti i rizik. Jestli podají nabídku, bude je to stát peníze a je to jejich podnikatelské riziko.“ leden 2021, Hospodářské noviny

„Nedával bych do toho pořád, jestli ano Rosatom, nebo ne Rosatom. Jdeme do toho se čtyřmi hráči. A není ještě jasné, v jaké podobě. Chceme si ověřit, zda jsou možná případná konsorcia. ČEZ s těmi partnery nyní začne jednat, jestli o konsorciu uvažují a jak by mohlo vypadat. I z těch projektů ve světě, které se nyní realizují, byla většina formou konsorcií.“ leden 2021, Hospodářské noviny

„Pokud by v soutěži zůstali jen tři, hrozilo by, že jeden nemusí mít v daném čase produkt, což se stává, dva by se pak mohli spojit do společného konsorcia, a zbyl by nám tak jediný uchazeč.“ leden 2021, Hospodářské noviny

Ministra vnitra Jan Hamáček podpořil účast ruských a čínských firem v konsorciu

„Já jsem podpořil variantu tři, což je varianta, která počítá s oslovením tří dodavatelů. To znamená Spojené státy, Francie, Korea. S tím, že umožní těm zbylým, neosloveným

„dodavatelům zapojit se do případného konsorcia s případným dalším dodavatelem.“ 9. prosinec 2020, [iRozhlas.cz](https://www.rozhlas.cz)

„To není žádný bianco šek. Takovéto konsorcium by potom bylo předmětem dalšího bezpečnostního vyhodnocení. To pokládám za solidní kompromis, který zohlední bezpečnostní aspekty a požadavky České republiky a současně umožní širší zapojení těch subjektů do tendru, od čehož si ministerstvo průmyslu a obchodu slibuje nižší cenu.“ 9. prosinec 2020, [iRozhlas.cz](https://www.rozhlas.cz)

CO BY VLÁDA MĚLA UDĚLAT, POKUD BY CHTĚLA HÁJIT EKONOMICKÉ A BEZPEČNOSTNÍ ZÁJMY ČESKÉ REPUBLIKY

1. Výběrové řízení je stále nejlepší cestou, jak zajistit výstavbu nových jaderných zdrojů v ČR. Toto řízení musí být ale skutečně transparentní a zbavené všech významných bezpečnostních, ekonomických a politických rizik. Redefinice základních parametrů tendru a oslovení spolehlivých partnerů ze spojeneckých zemí, společně s negociační aktivitou vlády vůči těmto vybraným zemím, je jediným způsobem, jak v ČR vybudovat nový jaderný, ekonomicky efektivní a technologicky i bezpečnostně spolehlivý zdroj. Proto v současné politické a ekonomické situaci dává jediný smysl zahájení tendru odložit na příští vládu.
2. Pokud by se našla politická shoda na tom, že vyhlášení tendru nelze oddálit, je třeba bezpodmínečně vyloučit účast ruských a čínských firem na realizaci projektu, a to včetně účasti v konsorciích.
3. Vláda by měla parlamentní opozici poskytnout materiály hodnotící bezpečnostní hrozby, ke kterým se v rozpravě odkazuje ministr Havlíček.